

**Observatiearrangementen
(jonge) kinderen,
gekoppeld aan de start van een
doorgaande lijn 4-12 jarigen
op de SBO-scholen.**

augustus 2016

AMSTEL
RONDE passend onderwijs

Inleiding

De werkgroep 'Flexibele Observatie (Jonge) Kinderen' presenteert met deze nota het definitieve advies voor het organiseren van observatiearrangementen binnen het SWV Amstelronde.

Dit advies is het gevolg van de eindopdracht van januari 2016, gegeven door het bestuur van SWV Amstelronde, waarin gevraagd wordt om de observatiearrangementen uit te werken in duidelijk omschreven doelgroepen. Verder wordt de werkgroep gevraagd te (laten) onderzoeken wat er voor nodig is om in het SBO kleutergroepen te creëren, zodat de observaties kunnen plaatsvinden binnen een doorgaande lijn van 4-12 jarigen.

De opdracht aan de werkgroep komt voort uit de ambitie van het Samenwerkingsverband:

“Goed onderwijs voor alle leerlingen waarbij (onderwijs) ondersteuning en begeleiding voor leerlingen en leerkrachten beschikbaar is en hulp zo snel mogelijk, in zo licht mogelijke vorm, zo dicht mogelijk bij huis en op de meest adequate wijze wordt gegeven”.

De observatiearrangementen en het realiseren van een kleuteraanbod in het SBO passen ook beter bij de visie en ambitie van Amstelronde: *“van indiceren naar arrangeren op kindniveau”.*

Beoogd projectresultaat

Deze notitie bevat concrete beschrijvingen van drie observatiearrangementen, met een uitwerking van de route, het proces en beoogde opbrengst.

Om de observatiearrangementen in te kunnen zetten voor alle leerlingen in de basisschoolleeftijd zullen er allereerst kleuterklassen SBO ingericht moeten worden. Dit ter vervanging van de JRK voorziening, waar kleuters met een onduidelijke onderwijsbehoefte tot op heden tijdelijk geplaatst werden. Echter bij een advies SBO onderwijs was er door het ontbreken van reguliere kleuterklassen beperkte doorstroming mogelijk. Deze notitie geeft daarom ook inzicht in wat er nodig is om regulier kleuteronderwijs op het SBO te realiseren.

De inzet van een observatiearrangement op het reguliere basisonderwijs of tijdelijke plaatsing op een observatieplek in het SBO maakt dat er sprake kan zijn van maatwerk, oftewel passend onderwijs. Een aanbod dat is gericht op het voorkomen van onnodige verplaatsingen van leerlingen door snel zicht te hebben op de extra ondersteuningsbehoefte.

Met de drie observatiearrangementen wordt een passend aanbod gerealiseerd voor de kinderen die instromen in het basisonderwijs waarbij op voorhand zorgen zijn maar er geen duidelijk schooladvies geformuleerd kan worden (onder-instroom) en kinderen in het reguliere basisonderwijs die dreigen uit te vallen (zijinstroom).

I. Onder-instroom

Doelgroep

Het betreft hier kinderen die worden aangemeld door specialistische instellingen, zoals het MOC of de Lotusbloem of door de voorschoolse voorzieningen. Kinderen waarbij nog geen duidelijk

schooltypeadvies geformuleerd kan worden en/of sprake is van doorlopende zorgbehoefte. De onderzoeksvraag bij deze doelgroep is om uit te zoeken of het kind gebaat is bij SBO of SO of wat er nodig is om het kind op termijn in te laten stromen in het BaO. Een intensieve samenwerking met ketenpartners uit zorg en hulpverlening wordt nodig geacht om bij deze kwetsbare groep te slagen in het realiseren van thuisnabij passend onderwijs en adequate jeugd- en opvoedhulp. Een voorbeeld van een dergelijke samenwerking is die tussen SBO De Dolfijn en MOC 't Kabouterhuis, waarbij een doorgaande lijn (0-6 jr.) wordt bevorderd in observatie, behandeling, training en onderwijs, voor leerlingen met ernstige gedrags- en/of ontwikkelingsproblematiek.

(N.B.: een deel van de kinderen van de specialistische instellingen wordt door ouders direct bij het BaO aangemeld. De basisschool onderzoekt of het kan bieden wat het kind nodig heeft en zal een ondersteuningsteam (OT) organiseren. Daarin wordt overlegd of het kind op de basisschool kan beginnen of dat toch SBO meer passend is. In het laatste geval wordt een TLV aangevraagd en stroomt het kind direct in het kleuteronderwijs van het SBO.

Beschrijving observatiearrangement

Gedurende een periode van maximaal een jaar wordt een leerling geobserveerd en begeleid. De observatievragen die zijn opgesteld in het OT vormen de basis waarbij de informatie van ouders en gespecialiseerde instelling of voorschoolse voorziening essentieel zijn. De SBO-school stelt op basis daarvan een plan van aanpak op en formuleert de doelen voor de observatieperiode. De leerkracht vervult de centrale rol bij de uitvoering van het plan en krijgt daarbij ondersteuning van de IB-er en de orthopedagoog. Mocht uit de observaties (door leerkracht, orthopedagoog of externe specialisten zoals psycholoog en jeugdarts blijken dat de onderwijsbehoefte van het kind om gerichte begeleiding en ondersteuning vraagt, bovenop de ondersteuning die voor alle leerlingen in het SBO geldt, wordt die door de SBO-school georganiseerd. Van extra hulp in de klas tot (individuele) begeleiding van de leerkracht en leerling. Mochten er hulpverleners bij de leerling en/of het gezin betrokken zijn dan worden zij intensief bij de uitvoering van het arrangement betrokken. Gedurende de observatieperiode evalueert de SBO-school de vorderingen van de leerling met de ouder en wordt het arrangement afgesloten met een OT.

Route en proces :

- De gespecialiseerde instelling en/of voorschoolse voorziening geven ouders een advies over een passende onderwijsplek. Bij twijfel tussen SBO en SO melden zij dit bij de desbetreffende SBO school. Er bestaat dan de mogelijkheid om een observatie arrangement in te zetten.
- Om een plaatsing op het SBO te kunnen realiseren is een TLV noodzakelijk. In een ondersteuningsteam (OT) bestaande uit ouders, betrokken SBO-school, orthopedagoog van verwijzende instelling, eventuele betrokken hulpverleners en Amstelrondespecialist wordt de TLV aanvraag voorbereid en behandeld. Door het OT wordt bepaald of het kind een TLV krijgt en/of een aanvullend observatiearrangement nodig heeft.
- In geval van een observatiearrangement formuleert het OT de observatievragen waarop een antwoord gevonden moet worden. Centrale vraag is natuurlijk wat er nodig is voor de verdere schoolloopbaan van het kind.
- Het kind wordt geplaatst in de kleutergroep van het SBO. In geval van een observatiearrangement maakt de SBO-school samen met de ouders een Groeidocument (inclusief OPP). Indien aan de orde, maken de afspraken met de jeugdzorg onderdeel uit van dit plan.
- Gedurende de observatieperiode zal de leerling begeleid en geobserveerd worden door professionals vanuit verschillende disciplines waarbij de frequentie en het specialisme afhankelijk zullen zijn van de specifieke observatievragen.
- Iedere 6-8 weken evalueert de SBO-school intern de voortgang. Er is regelmatig contact met de ouders conform de afspraken die hierover zijn gemaakt.

- Mocht uit deze tussentijdse evaluatiemomenten blijken dat er duidelijkheid is over de gestelde observatievragen en er een passend aanbod voor het kind gerealiseerd kan worden, wordt zo spoedig mogelijk een afsluitend OT georganiseerd. De duur van een observatiearrangement krijgt hiermee een flexibel karakter met een maximum van 1 jaar.
- De SBO-school formuleert in voorbereiding op het afsluitende OT het antwoord op de gestelde observatievragen en deelt deze met de deelnemers aan deze eindevaluatie, uiterlijk 2 weken voor het OT.
- Wanneer een plaats op een SO voorziening wenselijk blijkt en alle betrokkenen zijn het hiermee eens, vraagt de betrokken SBO-school in het afsluitende OT de TLV aan bij het samenwerkingsverband.
-

Opbrengst observatieperiode:

- De gestelde observatievragen zijn beantwoord.
- De onderwijsbehoeften zijn helder geformuleerd (in een actueel groeidocument/ OPP).
- Het OT heeft een eindadvies uitgebracht en alle deelnemers zijn het daar mee eens.
- Er is indien aan de orde een samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg
- Er is een passende vervolgplek: op de SBO-school, een school voor speciaal onderwijs of bij uitzonderlijk positief verlopen ontwikkeling op het BAO, al dan niet met (extra) ondersteuning.

II. Zijinstroom:

Bij de ambitie van het SWV om kinderen zoveel mogelijk thuisnabij passend onderwijs te bieden, past een accent op een preventieve aanpak om waar mogelijk plaatsing op S(B)O te voorkomen. Voor leerlingen in het reguliere basisonderwijs, waarbij hun ontwikkeling stagneert of onvoorspelbaar verloopt en het onvoldoende helder is hoe het onderwijs passend gemaakt kan worden zijn er twee observatiearrangementen mogelijk:

- Observatiearrangement op de basisschool**
- Observatiearrangement op een school voor Speciaal Basis Onderwijs.**

Doelgroep:

Kinderen uit het reguliere basisonderwijs van groep 1 tot en met groep 8, die aantoonbaar extra ondersteuningsbehoeften hebben en er moet sprake zijn van een verstoorde ontwikkeling en/of dreigende uitval uit het reguliere basisonderwijs. De basisschool heeft onvoldoende antwoord op de ondersteuningsbehoefte van de leerling maar ziet nog mogelijkheden om het onderwijs passend te maken, zij het met hulp van ouders, specialisten, gemeente en het samenwerkingsverband.

A: Observatiearrangement op de basisschool

Beschrijving observatiearrangement

Het kind wordt op de eigen school gedurende een periode van maximaal 13 weken (kleuters 20 weken) gericht gevolgd en begeleid met als doel om tot een passend onderwijsaanbod te komen. De observatie richt zich op het in kaart brengen van de onderwijsbehoefte van de leerling en/of ondersteuningsbehoefte van de leerkracht. Uitgangspunt is de probleemstelling. De school geeft aan waarom het een observatiearrangement wil inzetten en organiseert een OT. Het besluit tot een

observatie op de basisschool of op een SBO-school wordt in het OT genomen. Daarbij speelt de motivatie van de betrokken leerkracht(en) en IB'er een cruciale rol. Zij hebben namelijk een cruciale rol bij de uitvoering zoals de dagelijkse begeleiding van de leerling en de wekelijkse observatie. Zij worden daarbij ondersteund door specialisten (gedragsspecialist, orthopedagoog, schoolpsycholoog) en/of door externe deskundigen zoals de Adviseurs Passend Onderwijs van het Expertisecentrum Orion of specialisten van de SBO scholen binnen Amstelronde. Mocht uit de observaties blijken dat de onderwijsbehoeften van het kind om gerichte individuele of specifieke begeleiding vraagt, wordt die door de basisschool georganiseerd. Het kan ook zijn dat de leerkracht begeleiding nodig heeft. In dat geval kan direct co-teaching of SVIB worden ingezet, uitgevoerd door eigen daartoe opgeleid personeel of door externen. Mochten er andere hulpverleners bij de leerling betrokken zijn, dan worden zij intensief betrokken bij het vormgeven en inrichten van het (aanvullende) arrangement. Evaluatie vindt plaats in een OT en gedurende de observatieperiode bespreekt de groepsleerkracht of IB'er wekelijks met de ouders de voortgang. Als de ontwikkeling aanleiding geeft voor een koerswijziging in de aanpak organiseert de basisschool tussentijds een extra OT. In het afsluitend OT wordt vastgesteld welk passend aanbod de leerling nodig heeft, om zich verder te ontwikkelen.

Route en proces:

- De basisschool organiseert een OT, heeft een actueel groeidocument beschikbaar voorzien van een heldere probleemstelling. In het OT worden de observatievragen en het doel van de observatieperiode opgesteld. Deelnemers aan het OT zijn de leerkracht van de leerling, de IB'er, de ouders, de Amstelrondespecialist en de orthopedagoog van het SBO. Indien aan de orde worden ook betrokken hulpverleners uitgenodigd.
- Een leerling wordt geobserveerd en begeleid op de eigen basisschool. We gaan gedurende de observatieperiode uit van drie keer een OT: bij de start, halverwege en aan het eind van de periode.
- De duur van de observatie is afhankelijk van de gestelde doelen en observatievragen maar nooit langer dan 13 weken voor leerlingen van groep 3 t/m 8 en 20 weken voor leerlingen van groep 1-2 (voor kleuters is, gezien hun prille schoolloopbaan, soms een langere observatieperiode gewenst om hun ontwikkeling goed te kunnen volgen en inzicht te krijgen in hun onderwijsbehoeften).
- In het OT wordt vastgelegd wie de observatie en begeleiding gaan uitvoeren dus ook de inzet van (externe) professionals met specifieke expertise op het gebied van gedrag, lees en/of taalproblematiek en leerproblemen of expertise vanuit cluster 1 of 2. Voor (aanvullend) onderzoek wordt alleen gebruik gemaakt van gecertificeerde instrumenten en de analyse wordt gemaakt door een orthopedagoog, schoolpsycholoog of andere daartoe bevoegde deskundigen.
- De basisschool en eventueel het samenwerkingsverband maken met de uitvoerders afspraken over de kosten van het arrangement. De observatieperiodeperiode kan bij hoge uitzondering door het OT worden verlengd, dan wel voortijdig worden afgebroken, indien er zich onvoorziene omstandigheden voordoen, bijv. langdurige afwezigheid van de leerling of (school)personeel, veranderingen in de gezinssituatie, etc.
- De basisschool blijft verantwoordelijk voor het onderwijsleerproces. Uiteraard kan de school ouders en externen inschakelen om (verdere) achterstanden te helpen voorkomen. De school beschikt over een flexibele, indien nodig aan de leerling aangepaste setting en beschikt over aangepaste leermethoden waardoor de leerling goed begeleid kan worden
- De ouders/verzorgers zijn partner bij de uitvoering van het observatiearrangement en onderschrijven de afspraken door middel van ondertekening van het plan van aanpak in het groeidocument.

- Gedurende de observatieperiode worden ouders wekelijks door de leerkracht en/of IB'er geïnformeerd over de voortgang. Over de wijze waarop maken de school en ouders afspraken in het eerste OT.
- Het team dat de observatie en begeleiding van de leerling uitvoert stelt, op basis van het plan van aanpak in het groeidocument, een voorlopig eindadvies op. Dit wordt twee weken vooruitlopend op het afsluitende OT aan de deelnemers beschikbaar gesteld.
- Wanneer plaatsing op een S(B)O- school geadviseerd wordt vraagt de basisschool een TLV aan. Deze aanvraag wordt vervolgens in het afsluitende OT behandeld.

Opbrengst observatieperiode:

- De doelen zijn bereikt en de gestelde observatievragen zijn beantwoord.
- De onderwijsbehoeften zijn helder geformuleerd inclusief een actueel ontwikkelingsperspectief.
- Het OT heeft een eindadvies uitgebracht en alle deelnemers zijn het daar mee eens.
- Er is indien aan de orde hulpverlening opgestart en wordt in samenwerking met ouders en school uitgevoerd
- De leerling krijgt passend onderwijs op de basisschool of vervolgd de onderwijsloopbaan (tijdelijk) op een school voor speciaal (basis) onderwijs.
- De doorgaande onderwijsleerlijn is gewaarborgd.

B: Observatiearrangement op een school voor Speciaal Basis Onderwijs.

Beschrijving van het observatiearrangement

In feite is bij dit arrangement sprake van dezelfde doelgroep als bij het vorige observatiearrangement en ligt er een soortgelijke probleemstelling alleen zien de deelnemers aan het OT onvoldoende mogelijkheden om het observatiearrangement op de reguliere basisschool uit te voeren. Daar kunnen verschillende oorzaken aan ten grondslag liggen (zoals de behoefte aan een kleinere groep, specifieke faciliteiten, verandering van omgeving, specialistischer personeel, etc.) maar het belang van het kind staat centraal. Bij dit arrangement wordt het kind tijdelijk in een bestaande SBO-groep geplaatst gedurende een periode van maximaal 13 weken (kleuters 20 weken).

De basisschool verwerkt de probleemstelling in het groeidocument en net als bij het vorige arrangement wordt in een OT bepaald wat de doelen en vragen zijn waarop de observatie en begeleidingsperiode een antwoord moet bieden. De SBO-school stelt een plan van aanpak op voor de observatieperiode. De leerkracht voert het plan uit, de coördinatie en ondersteuning ligt bij de IB'er. De orthopedagoog observeert wekelijks in de groep aan de hand van een samengestelde kijkwijzer, gebaseerd op het plan van aanpak. Mocht uit de observaties blijken dat de onderwijsbehoeften van het kind om gerichte specialistische begeleiding vraagt, wordt die door de SBO-school georganiseerd. Mochten er andere hulpverleners bij de leerling betrokken zijn, dan worden zij intensief betrokken bij het vormgeven en inrichten van het (aanvullende) arrangement, thuis en op school. Evaluatie vindt plaats in een OT en gedurende de observatieperiode. Gedurende de observatieperiode evalueert de SBO-school intern en bespreekt de groepsleerkracht of IB'er wekelijks met de ouders de voortgang. Als de ontwikkeling aanleiding geeft voor een koerswijziging in de aanpak organiseert de SBO-school tussentijds een extra OT. In het afsluitende OT wordt vastgesteld welk passend aanbod de leerling nodig heeft, om zich verder te ontwikkelen.

De route en het proces:

- De basisschool organiseert een OT, heeft een actueel groeidocument beschikbaar voorzien van een heldere probleemstelling. In het OT worden de observatievragen en het doel van de observatieperiode opgesteld. Deelnemers aan het OT zijn de leerkracht van de leerling, de IB'er, de ouders, de Amstelrondespecialist en de orthopedagoog van het SBO. Indien aan de orde worden ook betrokken hulpverleners uitgenodigd.
- de leerling en ouders worden uitgenodigd voor een startgesprek en kennismaking met de school en de tijdelijke groep op het SBO waarin de leerling geobserveerd en begeleid gaat worden. Gedurende de observatieperiode wordt er minimaal drie keer een OT georganiseerd: de start, halverwege en aan het eind van de periode.
- De duur van de observatie is afhankelijk van de gestelde doelen en observatievragen maar nooit langer dan 13 weken voor leerlingen van groep 3 t/m 8 en 20 weken voor leerlingen van groep 1-2 (voor kleuters is, gezien hun prille schoolloopbaan, soms een langere observatieperiode gewenst om hun ontwikkeling goed te kunnen volgen en inzicht te krijgen in hun onderwijsbehoeften).
- In het OT wordt vastgelegd wie de observatie en begeleiding gaan uitvoeren dus ook de inzet van (externe) professionals met specifieke expertise op het gebied van gedrag (jeugdhulp en GGZ), lees en/of taalproblematiek en leerproblemen of expertise vanuit cluster 1 of 2. Voor (aanvullend) onderzoek wordt alleen gebruik gemaakt van gecertificeerde instrumenten en de analyse wordt gemaakt door een orthopedagoog, schoolpsycholoog of andere daartoe bevoegde deskundigen.
- De basisschool en eventueel het samenwerkingsverband maken met de uitvoerders afspraken over de kosten van het arrangement. De observatieperiodeperiode kan bij hoge uitzondering door het OT worden verlengd, dan wel voortijdig worden afgebroken, indien er zich onvoorziene omstandigheden voordoen, bijv. langdurige afwezigheid van de leerling of (school)personeel, veranderingen in de gezinssituatie, etc.
- De basisschool blijft gedurende de observatieperiode verantwoordelijk voor het onderwijsleerproces maar dat wordt dus tijdelijk uitbesteed aan de SBO-school. Hoewel de leerling ingeschreven blijft staan op de basisschool gelden gedurende de observatieperiode de schoolregels van de SBO-school waar de observatie plaatsvindt. De SBO-school kan gedurende de observatieperiode een beroep doen op de basisschool en ouders of externen inschakelen om (verdere) achterstanden te helpen voorkomen. De SBO-school beschikt over een flexibele, indien nodig aan de leerling aangepaste setting en beschikt over aangepaste leermethoden waardoor de leerling goed begeleid kan worden.
- De ouders/verzorgers zijn partner bij de uitvoering van het observatiearrangement en onderschrijven de afspraken door middel van ondertekening van het plan van aanpak in het groeidocument.
- Gedurende de observatieperiode worden ouders wekelijks door de leerkracht en/of IB'er geïnformeerd over de voortgang. Over de wijze waarop maken de SBO-school en ouders afspraken in het startgesprek.
- Het team dat de observatie en begeleiding van de leerling uitvoert stelt, op basis van het plan van aanpak in het groeidocument, een voorlopig eindadvies op. Dit wordt twee weken vooruitlopend op het afsluitende OT aan de deelnemers beschikbaar gesteld.
- Wanneer plaatsing op een S(B)O- school geadviseerd wordt vraagt de basisschool een TLV aan. Deze aanvraag wordt vervolgens in het afsluitende OT behandeld.

Opbrengst observatieperiode:

- De gestelde observatievragen zijn beantwoord
- De onderwijsbehoeften zijn helder geformuleerd inclusief een actueel groeidocument/OPP
- Het advies wordt onderschreven door ouders, Amstelronde-specialist en de verwijzende school
- Er is indien aan de orde een samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulpverlening
- Er is concrete informatie om onderwijs voort te zetten in: de basisschool of een school voor speciaal (basis) onderwijs
- De doorgaande onderwijsleerlijn is gewaarborgd.

De kwaliteit

De ouders, het samenwerkingsverband en, in het geval van een observatiearrangement bij zijinstroom, de verwijzende school mogen van de uitvoerders, waaronder de Aloysiusstichting en Amstelwijs kwaliteit verwachten. Deze is vertaald naar een aantal aspecten en de uitvoerder van het arrangement biedt:

- een flexibele, aangepaste setting waarin de leerling goed begeleid wordt en zich maximaal kan ontwikkelen;
- een omgeving passend bij de onderwijsbehoeften van de leerlingen;
- de mogelijkheid voor aangepaste leermethoden;
- Procesgericht handelingsgericht onderzoek en diagnostiek;
- Indien nodig alleen gebruik van gecertificeerde instrumenten en een analyse van deze instrumenten door een orthopedagoog, schoolpsycholoog of andere bevoegde deskundigen;
- Inzet van professionals met specifieke expertise op het gebied van gedrag, lees en/of taalproblematiek en leerproblemen;
- Planmatig werken aan het vastgestelde plan van aanpak;
- Indien aan de orde initiatief tot samenwerken met specialisten vanuit de jeugdhulp, GGZ of expertise vanuit cluster 1 of 2 wanneer het de observerende school ontbreekt aan specifieke expertise.

Jaarlijks wordt het gebruik van de observatie-arrangementen geëvalueerd. De rapportage aan het samenwerkingsverband is voorzien van de relevante in samenspraak opgestelde prestatie-indicatoren.

Wat is nodig om het SBO een Gespecialiseerde onderwijsvoorziening te laten worden voor 4-12 jarige kinderen?

Op verzoek van het SWV is de werkgroep Flexibele observatievoorziening Jonge Kind ook verder gegaan met de opdracht hoe het huidige SBO zich kan ontwikkelen van een SBO voor 6-12 jarigen naar een school voor Gespecialiseerd Onderwijs voor 4-12 jarigen. In maart 2015 heeft de toenmalige directie van het samenwerkingsverband een notitie opgesteld die is aangenomen door het dagelijkse bestuur. Deze notitie bleek niet besproken te zijn met de directies van de SBO scholen. Men deelde de ambitie maar niet de beschreven vorm en werkwijze. In schooljaar 2015-2016 zijn de directeuren van de SBO scholen en de directeur-bestuurder van het samenwerkingsverband gezamenlijk gaan onderzoeken op welke wijze deze ambitie wel vorm zou kunnen krijgen. Dat heeft geresulteerd in een bijgestelde notitie die in januari 2016 is opgeleverd. De werkgroep, bestaande uit de directies SBO en directeur-bestuurder Amstelronde kwamen wel tot de conclusie dat deze

doorontwikkeling sterk afhankelijk was van het resultaat van de werkgroep FOJK en de beschikbare middelen.

Een van de belangrijkste punten is het inrichten van kleutergroepen in het SBO. Die zijn nodig om de observatiearrangementen voor 4-6 jarigen uit te kunnen voeren. Deze kleutergroepen zullen de huidige JRK voorziening vervangen. De beperking van de bestaande JRK groepen is dat de duur van de observatieperiode korter is dan de gehele kleuterperiode en het gebrek aan doorstroommogelijkheden binnen het SBO heeft tot gevolg dat een aantal leerlingen op basis van de gedragsproblemen of beperkte ontwikkelingsgroei naar het SO worden doorverwezen. Door het mogelijk maken van kleuteronderwijs op het SBO kunnen kinderen die een ondersteuningsbehoefte hebben en/of pas na een observatieperiode groei of verandering laten zien daar worden voorzien van een passend onderwijsaanbod, inclusief de kinderen die nu zijn aangewezen op het SO.

De ontwikkeling naar Gespecialiseerd Onderwijs is binnen de SBO scholen van Amstelronde al gestart. Leerlingen met beperkte ontwikkelingsmogelijkheden of ernstige gedragsproblemen worden eerst op het SBO aangemeld en meestal daar geplaatst. De leerlingpopulatie in het SBO is de afgelopen jaren sterk veranderd. De SBO scholen hebben daar het onderwijsprogramma en de deskundigheidsbevordering voor het personeel succesvol op aangepast, gezien het lage verwijzings- en deelnamepercentage binnen Amstelronde op het speciaal onderwijs. Het belangrijkste aandachtspunt voor de doorontwikkeling naar Gespecialiseerd Onderwijs is de diversiteit waar de SBO scholen mee worden geconfronteerd. Een diversiteit aan leerlingen en leerroutes die om hoogwaardige gespecialiseerde professionals vragen.

Om de doorontwikkeling naar Gespecialiseerd onderwijs verder vorm te geven is het van belang om eventueel ontbrekende expertise voor de leerling, groep en school te organiseren. Enerzijds door verder professionalisering van de leerkrachten (master SEN opleiding) en anderzijds door de specifieke expertise op en rond de school te versterken. Er is een duidelijk beeld over de benodigde expertise zoals gedrags- en ontwikkelingsspecialisten: schoolpsycholoog, orthopedagoog, fysiotherapeut, psychomotorisch therapeut, logopedist, gespecialiseerde klassenassistenten (met kennis van psychiatrische stoornissen zoals autisme en van diverse medische aandoeningen). Op dit moment is niet alle expertise op de 3 SBO scholen beschikbaar maar voor een doorontwikkeling wel noodzakelijk.

De afstand tot jeugdhulp, gezondheidszorg en revalidatiecentra is te groot. Zolang er geen integrale werkwijze ontwikkeld kan worden heeft ook het huidige SBO of toekomstige GO een grens. Om leerlingen en hun ouders te bieden wat zij nodig hebben is verplechting met de jeugdhulp een must. De op school geleerde vaardigheden en opgedane kennis/ ingezette ontwikkeling moet ook thuis voort kunnen gaan, daarbij hebben ouders/verzorgers soms hulp nodig. Nu is de weg naar de juiste hulp te lang en onnodig gecompliceerd.

Een intake op het SBO zou in de toekomst moeten betekenen dat er een integraal plan wordt opgesteld: wat doet de leerkracht/school, wat doen de ouders en wat verwachten we van de leerling. Mocht op voorhand al duidelijk zijn dat er op 1 of meerdere leefgebieden (school, thuis en vrijetijd) ondersteuning nodig is dan moet die beschikbaar zijn. De intake moet dus een zorg- of ondersteuningsindicatie kunnen afgeven.

Om gespecialiseerd onderwijs mogelijk te maken zal het huidige SBO de beschikking moeten krijgen over gespecialiseerde zorgprofessionals en zal geïntegreerd werken het middel zijn om aan het perspectief van het kind (doel) te werken.

Plan van Eisen

Om de ambitie van het SWV te realiseren, dat zoveel mogelijk leerlingen onderwijs krijgen zo dicht mogelijk bij huis met de nodige ondersteuning en begeleiding, is volgens de werkgroep het volgende nodig:

- Inrichten van kleutergroepen op de 3 SBO scholen waardoor het SBO onderwijs voor leerlingen in de basisschoolleeftijd en het uitvoeren van observatiearrangementen op het SBO van groep 1 tot en met groep 8 mogelijk wordt.
- Investeren in deskundigheidsbevordering en professionalisering personeel. Om de professionals in het SBO optimaal toe te rusten voor de verbrede instroom is het vergroten van kennis over kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte noodzakelijk. Dat kan middels opleidingen zoals de master SEN maar ook door collegiale consultatie, teamtrainingen, scholing en de inzet van experts uit het SO.
- Garantstelling vanuit het samenwerkingsverband voor een basiscapaciteit. Een grotere diversiteit aan hulp- en ondersteuningsvragen bij leerlingen leidt tot de noodzaak van specialiseren zodat er optimaal bij de onderwijsbehoefte van de leerlingen kan worden aangesloten. Specialiseren heeft ook iets kwetsbaars namelijk dat de signatuur van bepaalde groepen niet voor iedereen passend is terwijl onderwijs wel in groepen wordt aangeboden. De instroom van leerlingen zich niet laat regisseren; een kind met autisme kan niet zomaar in een klas met praktisch lerende kinderen omdat alleen daar plek voor hem is, nog afgezien van de leeftijdsopbouw van de groepen, daar moet rekening mee worden gehouden.
- Mogelijkheid bieden om kinderen (tijdelijk) intensief en individueel te begeleiden. begeleiding die ze nodig hebben omdat ze zich moeizaam ontwikkelen in een groep of ernstige gedragsproblemen vertonen.
- Samenwerking met jeugdhulpverlening en andere ketenpartners versterken op en rond de school. De scholen moeten de beschikking hebben over gemandateerde (jeugd)hulpverleners die bevoegd zijn om te indiceren zodat de benodigde ondersteuning en hulp direct ingezet kan worden.
- De SBO-scholen intensiveren de samenwerking met MOC 't Kabouterhuis zodat voor kinderen met ernstige gedrags- en/of ontwikkelingsproblematiek een doorgaande lijn wordt gegarandeerd in observatie, behandeling, (gezins-) training en onderwijs.
- Er zal ten aanzien van de opbrengsten gesproken moeten worden met de onderwijsinspectie. Mogelijk kan het toetsingskader SO worden toegepast op een deel van de toekomstige populatie.

Voor het afbouwen van de huidige JRK-groepen en realiseren van kleuteronderwijs in het SBO is het volgende nodig:

- De gewenste groeps grootte voor de nieuwe kleuterklassen 12 leerlingen per groep zodat de leerkrachten de begeleiding kunnen bieden die de leerlingen nodig hebben.
- Een bevoegde en gespecialiseerde groepsleerkracht en een fulltime onderwijsassistent.
- Inrichten van een specifiek onderwijs- en ondersteuningsprogramma.
- Vaststellen van leerlijnen en het uitbreiden van het leerlingvolgsysteem voor het kleuteraanbod, gekoppeld aan de kerndoelen. Daarbij criteria vaststellen voor de overgang van groep 2 naar groep 3.

- Overbruggingsperiode om de huidige JRK-groepen af te bouwen. Per schooljaar 2016-2017 worden nieuwe kleuters in de kleutergroep geplaatst en bepaalt het OT of er een observatiearrangement wordt ingezet. Gelet op de duur van de huidige JRK-plaatsing (6 mnd.) zou per januari 2017 de JRK voorziening volledig afgebouwd kunnen zijn.

Voor het uitvoeren van observatiearrangementen binnen het SBO en de basisscholen is het volgende nodig:

- uitgaande van de huidige behoefte zou het samenwerkingsverband voor langere duur garant moeten staan voor 12 observatieplaatsen, verdeeld over de 3 SBO-scholen. Dat vormt een financiële basis om de benodigde inzet voor de observatiearrangementen te kunnen organiseren.
- Intensivering van de samenwerking tussen de SBO-scholen en gespecialiseerde voorschoolse voorzieningen als MOC 't Kabouterhuis en de Lotusbloem.
- Een heldere rol- en taakverdeling van de professionals die aan het SWV verbonden zijn, zoals de Amstelronde-specialisten en begeleiders Passend Onderwijs. Vaststellen wie bij de observatiearrangementen worden betrokken en de hoeveelheid tijd.
- Voor observatiearrangementen op de basisschool moeten vooraf goede afspraken gemaakt worden over de in te schakelen expertise, duur en kosten van deze begeleiding en de facilitering van eigen personeel in benodigde tijd en middelen.
- Voor de medewerkers binnen het reguliere basisonderwijs kan scholing bijdragen om de specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen zo goed mogelijk te herkennen en te benoemen, in relatie tot het aanvragen van een observatie-arrangement en het formuleren van de bijbehorende observatievragen.

Gefaseerde invoering en financiering

De doorontwikkeling van SBO naar GO, en het mogelijk maken van observatiearrangementen voor leerlingen van 4-12 jaar in zowel het regulier onderwijs als in het SBO vraagt om een investering en garantiestelling van het samenwerkingsverband. Mits hierover door de besturen van de SBO-scholen en het bestuur van het samenwerkingsverband overeenstemming kan worden bereikt en deze wordt goedgekeurd door de Deelnemersraad kan per 1 augustus 2016 gestart worden met de inrichting van kleutergroepen op de 3 SBO scholen en afbouw van de JRK groepen.

Werkgroep FOJK bestaande uit vertegenwoordigers van de voedingsgebieden SWV Amstelronde :

- Ed Hoogeveen (SBO De Dolfijn)
- Cilia Verheggen (Piet Hein)
- Caroline Stalenhoef (De Triangel)
- Hannelore Pomstra (Startnest)
- Antoine Zwagerman (Jozefschool),
- Ronald Bouwman (SBO Wending & SBO de Schakel)

Aug. 2016